

Nekoliko podataka o orguljaru Moysesu de Moyse

Ivan Bošković

Tragajući za podacima o starim splitskim glazbenicima, u matičnim knjigama Historijskog arhiva u Splitu naišao sam i na orguljara (orguljaša?) *Moysesu de Moyse*, koji dne 18. lipnja 1713. asistira na jednom krštenju.¹ Provjeravanjem literature o hrvatskom glazbenom životu prošlih stoljeća, uočio sam da njegovo ime nije nepoznato. Prvi je o njemu pisao *dr. Antonin Zaninović*, i to kao o graditelju orgulja u bivšoj dominikanskoj crkvi u Kotoru godine 1714.² U novije vrijeme *dr. Cvito Fisković* objavio je još jedan podatak o njegovu radu u našim stranama, to jest u Hvaru, gdje je godine 1709. uskladio orgulje stolnice.³ Na osnovi tih činjenica, sa sigurnošću se, dakle, može tvrditi da je *Moyses de Moyse* kao orguljar djelovao u Hvaru i Kotoru, dok se o njegovu radu u Splitu zasad ne može reći ništa određenije, jer, osim zapisa u matičnim knjigama, nisam naišao ni na jedan dokument koji bi potvrdio *Moysesovu* djelatnost u tom gradu. Međutim, u mogućnosti sam da na ovom mjestu iznesem nekoliko nepoznatih podataka o tom orguljaru do kojih sam došao u dubrovačkom Historijskom arhivu, a odnose se, naravno, na njegove veze s Dubrovnikom, u kojemu je, izgleda, i najduže boravio. Odmah moram naglasiti, da dosad nisam mogao utvrditi je li *Moyses* i u Dubrovniku djelovao u svojstvu orguljara (orguljaša), ali u to ne bi trebalo sumnjati. No, podaci kojima raspolazem odnose se samo na njegov privatni život, a ne i na rad.

Koliko mi je do danas poznato, *Moyses de Moyse* se u Dubrovniku prvi put spominje dne 28. studenoga 1715. Tog je dana, naime, sklopio brak s *Marijom Stelom*,⁴ za koju ne bih mogao tvrditi

da je Dubrovčanka, budući da u maticama krštenih nisam mogao naći podataka o njizinu rođenju, odnosno krštenju. S njom je imao četvoro djece; dne 27. svibnja 1716. rođena mu je kći *Pèra* (*Perra*),⁵ 23. studenoga 1718. sin *Mihovil* (*Michael Antonius*),⁶ 3. lipnja 1721. kći *Marija* (*Maria*),⁷ a 11. svibnja 1726. kći *Jelena* (*Elena*).⁸

Mihovil je umro vrlo rano, u šestom mjesecu života, dne 30. travnja 1719., a pokopan je u crkvi *Male braće*.⁹ U toj su crkvi kasnije pokopane i *Moy-*

Matice vjenčanih grada Dubrovnika, Historijski arhiv Dubrovnik, knjiga III., list 31.

5. Die p(ri)m)a Decenbris 1718

Perra nata est die 27a Maij Anni 1716 qu(a)e fuit f(eri)a (?) hora 10 diei e Moise Michaelis de Moise e Trieste et Maria Ioannis Stella Coniugibus, quam ob mortis periculu(m) Domi R(everend)us Petrus Ricciardi rite ac recte Baptizavit, postea d(ict)a Infans delata est ad hanc Ec(c)lesiam cui ego Ioannes Gregorini de licentia sacras caeremonias adhibui. Patrini fuerunt Matthaeus Matthaei, et Anna relicta Vidua q(uonda)m Antonij Liepopilli

Matice krštenih grada Dubrovnika, Historijski arhiv Dubrovnik (dalje MK), knjiga VIII., list 89.⁷

6. Die 1.^a Dece(m)bris 1718

Ego Ioannes Gregorini de licentia baptizavi Infantem natum die 23 Nouem. bris qu(a)e fuit F(eri)a 4 hora 10 e Moise Michaelis de Moise ex Trieste et Maria Stella Coniugibus cui infanti impositum est nomen Michael Antonius. Patrini fuerunt Matthaeus Matthaei, et Maria Pauli Rude (?) Aurifcis

MK, knjiga VIII., list 89.⁷

7. Anno D(omi)ni 1723 die 12 7bris

Ego Nicolaus Bogdanovich de licentia Baptizavi Infantem natam die 3.^a Junij Anno D(omi)ni 1721, quae fuit f(eri)a 2.^a hora 11 e Moise de Moise et Mariam Ioa(nna)m (?) Stela coniugibus cui Infanti Impositum est Nomen Maria Patrini fuerunt Tomas Bartolini et Chlara Ioannis

MK, knjiga VIII., list 152.

8. Anno D(omi)ni 1726 die 19 Junii

Ego Ioannes Gregorini Sacerdos de licentia baptizavi Infantem natam die 11 Maij eiusdem anni quae fuit Sabbathum hora 11 diei e Moise de Moise, et Maria Joannis Stella coniugibus, cui Infanti impositum est nomen Elena. Patrini fuerunt Franciscus Maria della Casa, et Margharita Stephani Kunich

MK, knjiga VIII., list 187.⁷

9. Die p(ri)m)a Maij 1719.

Michael filius Moysi infans mensiu(m) 5. obiit die 30. Aprilis 1719. sepultus fuit die p(ri)m)a Maij 1719. in Eccl(es)ia S(ancti) Francisci Ragusij

Petrus Ricciardi VParocus

Matice umrljih župe sv. Andrije, Historijski arhiv Dubrovnik (dalje MU), knjiga I., list 58. Usporedi i zapis u *Maticama umrljih grada Dubrovnika*, knjiga V., nepaginirana.

1. Adi 18 Giugno 1713

Cattarina Maria fig(liuo)la del Sig(no)r Fran(ces)co Dornich, e di sua Con(sor)te Antonia fù battezzata da me D. Antonio Carzatouich Can(oni)co, e Paroco di S(an)ta Croce: Compare fù Paron Zorzi Terzi, con l'assistenza del Sig(no)r Moise de Moise Organista. Matice krštenih, Historijski arhiv Split, knjiga VIII., list 151.

2. O. Antonin Zaninović, O. P.: *O orguljama u bivšoj dominikanskoj crkvi u Kotoru*, »Sv. Cecilija«, g. XXIII., sv. 5., rujan-listopad 1929., str. 190—191.

3. Cvito Fisković: *Iz glazbene prošlosti Dalmacije*, »Mogućnosti«, g. XXI., br. 6.—7., lipanj-srpanj 1974., str. 721. i 750.

4. Anno D(omi)ni 1715 die 28 Nov(emb)ris

Denunciationibus omissis, et dispensatis p(er) Ill(ustrissimu)m et Rev(erendissimu)m D(ominu)m Archiepiscopum, ego Steph(anus) Rosa Curatus hujus Metropolitanæ Eccl(esi)æ Ragusinae infrascriptos, videlicet Moysen de Moise, et Mariam filia(m) Ioannis Stella interrogavi, eorumq(ue) mutuo consensu habito, per verba de praesenti in Matrimonio coniunxi. Domi Pauli Morisinovich, praesentibus Domenico de Neopolis, praed(ict)o Paulo alijsq(ue) compluribus.

sesova žena¹⁰ i kći mu Marija.¹¹ Përa se udala za Marina Pasarića iz Lisca, sela u Dubrovačkom primorju, i to vjerojatno dne 27. kolovoza 1747., iako je u matičnoj knjizi vjenčanih kao dan vječanja naveden 17. kolovoza 1747.¹² Kažem: vjerojatno, zbog toga što se tog dana — 27. kolovoza 1747. — udala njezina mlađa sestra Marija za Vlahu Vodopića,¹³ s kojim je imala troje djece: dva sina i kćer.¹⁴ S obzirom na to da se radi o dvjema sestrama, normalno je pretpostaviti da su oba braka sklopljena istog dana, a ne u razmaku od deset dana. Što je pak bilo s Jelenom, to nisam mogao utvrditi, jer o njoj nisam našao bilo kakav podatak ni u maticama

10. Anno D(omi)ni 1758 die 27 Martis

Maria relicta vidua q(uondam) Moyses Organaro aetatis suae annor(um) 86 circiter o(m)nibus Sacramentis munita obiit in Com(munio)ne S(anctae) M(atris) Eccle(siae) die hesterni hora 23, sepultaque fuit in Eccl(es)ia S(ancti) Francisci

Ant(oni)us Tomicich Par(o)cus

MU, knjiga II., list 70. Usporedi i zapis u *Maticama umrlih grada Dubrovnika*, knjiga VII., list 199.'

11. Anno D(omi)ni 1778 die 6 Sep(tem)bris

Maria relicta vidua q(uonda)m Blasij Vodopich aetatis suae annor(um) 54 circiter opportunis Sacramentis munita obiit die hesterni hora 11. sepultaque fuit in Eccl(es)ia S(ancti) Francisci.

Ant(oni)us Tomicich Par(o)cus

MU, knjiga II., list 146. Usporedi i zapis u *Maticama umrlih grada Dubrovnika*, knjiga VIII., list 137.'

12. Anno D(omi)ni Miles(i)mo Septing(entesi)mo quadragesimo septimo Die 17 Augusti

Denunciationibus omnibus praemis tribus festivis diebus, quarum p(rim)a Die 30 Julij, 2.^a die 6. 3.^a die 10 Augusti inter Missaru(m) solemnna facta fuit in Ec(c)l(es)ia Parochiali S(ancti) Andreae Ap(osto)li ad Pillas; nulloque impedimento detecto, R(everendus) D(ominus) Antonius Tomicich ex licentia D(omini) Thomae Tomicich Parochi S(ancti) And(re)ae Ap(osto)li Marimum Passarich, et Perram filiam Moysis Organistae domi dictae Sponsae ex dispensatione Ill(ustrissi)mi ac Re(verendissi)mi Pro Vicarij Ioannis Ghetaldi interrogavit, eorumque mutuo consensu habito per uerba de p(raese)nti Matrimonio conjunxit, p(raese)ntibus testibus notis, et requisitis Antonio Lupi, Matteo Vodopich aliisque qua(m) plurimis.

Denunciations hujus Matrimonij factae sunt etia(m) à R(everendo) D(omino) Nicolao Milcovich Par(o)co de Lisaz, ubi dictus Marinus Passarich natus est, neque ibi aliqu(od) impedimentu(m) detectu(m) fuit.

Maticae vjenčanih župe sv. Andrije, Historijski arhiv Dubrovnik (dalje MV), knjiga I., str. 84.

13. Anno D(omi)ni milles(i)mo Septigent(esi)mo quadrages(i)mo septimo, Die 27 Augusti

Denunciationibus omnibus ommissis, quae fieri solent in Ec(c)l(es)ia Parochiali S(ancti) And(re)ae Ap(osto)li ad Pillas ex dispensatione Ill(ustrissi)mi et Re(verendissi)mi F(ratris) Angeli Franchi Archiepi(scopi) Ragusini, nulloque Can(oni)co impedimento detecto R(everendus) D(ominus) Antonius Tomicich ex licentia R(everendi) D(omini) Thomae Tomicich Parochi S(ancti) Andreae Ap(osto)li Blasium Vodopich, et Maria(m) filia(m) q(uonda)m Moysis Organistae domi dictae Sponsae ex facultate supradicti Archiepi(scopi) interrogavit, eorumque mutuo consensu habito per uerba de p(raese)nti Matrimonio conjunxit p(raese)ntibus testibus notis, et requisitis Ioanne Avoscani, et Balthasare Benevoli, aliisque quam plurimis.

MV, knjiga I., str. 84—85.

14. MK, knjiga IX., list 226., 263. i 301.'

ma vjenčanih, ni u maticama umrlih, a ne susreće se ni kao kuma na krštenjima. Jamačno je umrla kao dijete, samo što njezina smrt nije zabilježena, a takovi slučajevi nisu baš rijetkost, ne samo u prošlosti, nego i u naše doba.

Iz zapisa u matičnim knjigama doznajemo nekoliko podataka o Moysesu de Moyses, kao, na primjer, da mu se otac zvao *Mihovil* (Michael), a već smo vidjeli da je to ime nosio i njegov jedini, ranopremišni sin, te da je bio iz Trsta. Naime, u zapisima o krštenju Mihovila i Përe čitamo: *Moise Michaelis de Moise ex Trieste*, odnosno: *Moise Michaelis de Moise è Trieste*.¹⁵ Na nekoliko mjesta uz Moysesovo ime navedena je i oznaka njegova zanimanja: *organaro*.¹⁶ Neki zapisi upućuju na zaključak, da je ta oznaka kasnije poprimila značenje prezimena. Tako je prigodom smrti njegove žene zabilježeno: *Maria uxor q(uonda)m Moysis Vulgò Organaro*,¹⁷ a u zapisima o smrti don Ivana i Matije Vodopića, sinova Moysesove kćeri Marije, majka je zabilježena kao *Organaro Maria*.¹⁸ Potrebno je napomenuti da je i ona u zapisima o krštenju njezine djece bilježena kao Marija, kći Moysesove orguljara: *Mariae Filiae Moyses Organaro, Maria filia q(uonda)m Moysi Organaro, M(a)r(i)a Filia Moysis Organaro*,¹⁹ dok joj je majka, koja je kumovala najstarijem djetetu kćeri Mariji, zabilježena kao *Maria Vxor Moysis Organaro*.²⁰ Međutim, u zapisima o Moysesovu vjenčanju i krštenju njegove djece ne navodi se podatak o zanimanju.

Već sam rekao da mi nije poznato je li Moyses de Moyses i u Dubrovniku djelovao kao orguljar (orguljaš?). Također mi nije poznato kad je i gdje umro. U dubrovačkim maticama umrlih nema zapisa o njegovoj smrti, ali se sa sigurnošću može tvrditi, da je godine 1747. bio mrtav. Naime, te je godine u zapisu o vjenčanju Marije de Moyses zabilježeno da je kći pokojnog Moysesove orguljaša: *Maria(m) filia(m) q(uonda)m Moysis Organistae*.²¹ Interesantno je, međutim, da se u zapisu o vjenčanju Përe de Moyses ne nalazi taj podatak.

U dubrovačkom arhivu našao sam i oporuku Moysesove žene, koja je sastavljena 20. ožujka 1758., sedam dana prije njezine smrti. Oporuka je vrlo kratka i ne sadrži nikakove konkretne podatke o oporučiteljičinoj imovini, koja sveukupnim nasljednikom svojih dobara imenuje kćer Mariju, ženu Vlahu Vodopića, zbog čega će dne 4. travnja 1758. muž njezine starije kćeri Përe — Marin Pasarić — uložiti priziv, a za izvršitelje oporuke određuje Božu Boškovića, jamačno najstarijeg brata Rugjera Boškovića, i Pavla Lazzarija.²² Oporuka je sas-

15. MK, knjiga VIII., list 89.'

16. MK, knjiga IX., list 226., 263. i 301.'

17. *Maticae umrlih grada Dubrovnika*, Historijski arhiv Dubrovnik, knjiga VII., list 199.'

18. Isto, knjiga II. (nova serija), list 27. i 96.

19. MK, knjiga IX., list 226., 263. i 301.'

20. MK, knjiga IX., list 226.

21. MV, knjiga I., str. 84. i 85.

22. *Testamentum Mariae Ux(oris) rel(ictae) q(uonda)m Moysis Moysis Organarij*

Anno, et Indictione antedictis die verò IV.^a Mensis Aprilis. Hoc est Testamentum Mariae Ux(oris) rel(ictae) q(uonda)m Moysis Moysis Organarij repert(um) in Pub(lic)a Not(a)ria hujus Civitatis, ubi inter alia viventium Testamenta ex consuetudine datum fuerat ad servandum sub externa verò die p(er) D(ominus) Coss(ules) S(er) Ghetaldi, et S(er) Bona, et de suppl(emen)to S(er) Sorgo e D(ominus) Provisorib(us) Civi-

tavljena u oporučiteljjičnoj stojnoj kući u predgrađu Pile ispod Iline (danas Ilijine) Glavice, pa tako iz tog podatka doznajemo mjesto stanovanja Moysesove obitelji, a o tome svjedoči i činjenica da su Pèra i Marija vjenčane u župi sv. Andrije, u koju spada predgrađe Pile, te da su i Mihovil de Moyses, i Moysesova žena, i kći mu Marija ud. Vodopić ubilježene u matice umrlih iste župe.²³

Izneseni podaci omogućuju da se raščiste neke pretpostavke u vezi s Moysesom de Moyses. Budući da je u prvim desetljećima XVIII. stoljeća u našim stranama djelovao i orguljar Antun Ljudevit de Moysè,²⁴ nastojalo se odgonetnuti u kakvom je

tatis, et S(er) Sorgo e D(ominis) Judicibus ad Cr(imin)alia extract(um), apert(um), lectum, et publicat(um), nec non ut infra admissum ad registrandum pro ejus, et contentorum in eo perpetuis robore, et firmitate. Cui quidem Testamento adscriptus erat S(er) Matheus Francisci de Ghetaldis D(ominus) Judex, et est tenoris sequentis V(ide)l(i)t.

In Dei Nomine Amen

L'anno della sua Salutifera nascita 1758. Ind(ictio)ne) 6. addi 20. Marzo nel Borgo di Ragusa nella Casa della solita abitazione dell'infrascritta Testatrice sotto Illina Glaviza.

Ritrovandomi io Maria Moglie rel(icta) di q(uon)da)m Moise di Moise Organaro già da molt'anni aggravata dalla malattia Corporale in età senile, sebbene sana di mente et intelletto, e vedendo di dover ben presto morire hò voluto fare questo mio ultimo Testamento annullando ogni altro, che si trovasse per il passato da me fatto, volendo, et intendendo, che questo unico abbia et aver debba la sua forza, e vigore.

Raccomando l'anima mia a mio Gesù Creat(o)re e Redent(o)re pregandolo, che per infiniti meriti della sua S(antiss)ima Passione si degni perdonare i miei peccati, et accogliermi in Paradiso fra li suoi Eletti. Mi raccomando alla Beatiss(ima) Vergine Maria sua Madre pregandola, che voglia intercedere per me presso il suo amabilissimo figlio.

Lascio per Decime, e Primizie alle solite tre Chiese cioè al Duomo, et a S(an) Biagio di Ragusa, et alla Madona delle Danze a g. ^{to} 4. p(er) cadauna una volta sola.

Instituisco mia Erede Universale di tutto quello che sono valiosa secondo le Leggi di disporre Maria mia diletiss(i)ma Figliola moglie di Biagio Vodopich con raccomandargli l'anima mia, e fare quello che li hò detto a bocca.

Nomino per Eppitropi, di q(ue)sto mio Testamento et ultima volontà Sig(n)or Natale Boscovich e S(er) Paolo Lazzari.

Hoc autem Testamentum nullo Testimonio rumpi possit.

Die IV.^a M(ens)is Aprilis 1758

Re(verendi) D (omini) Decimarij S(anc)tae Mariae Majoris, et pro eis S(er) Paulus Lazzari eorum, Exactor,...

Die IV.^a M(ens)is Aprilis 1758

M(anda)to D(ominorum) Coss(ulum) et ad eor(um) instantiam ac pro interesse Marini Passarich Io(an)nes Flori R(iveri)us C(omun)is retulit se sequestrasse contrascriptum Testam(ent)um ita ut nulla possit fieri innovatio usque ad jus cognitum, sec(undum) ord(i)ne)s.

Testamenta notaria, Historijski arhiv Dubrovnik, svezak 79., list 145.—145.'

23. MU, knjiga I., list 58., knjiga II., list 70. i 146.

24. A. Zaninović: *Starije vijesti o orguljama u nekim dalmatinskim crkvama*, »Sv. Cecilija«, g. XIII.,

rodbinskom odnosu s Moysesom de Moyses. Tako je dr. Antonin Zaninović pretpostavljao da je Moyses de Moyses otac Antuna de Moysè.²⁵ Međutim, ta pretpostavka sada otpada.

Dr. Cvito Fisković također misli da su ta dva orguljara u srodstvu, ali ne određuje poblize u kakvom.²⁶ S obzirom na drugo ime Moysesova sina (Michael Antonius), možda bi se moglo pretpostaviti da su Moyses i Antun braća, ukoliko drugo ime Antuna de Moysè — Ljudevit — ne označava ime njegova oca.

Iz navedenih podataka i objavljene literature vidljivo je da je kao zanimanje Moyses de Moyses označeno: orguljar (*organaro*). Međutim, u splitskoj matičnoj knjizi krštenih stoji oznaka orguljaš (*organista*), a tu istu oznaku susrećemo i u hvarskoj računskoj potvrdi: *Moysè de Moysè organista mano mia proprio*.²⁷ Također je i kod vjenčanja Moysesovih kćeri navedeno da im je otac po zanimanju orguljaš: *Perram filiam Mojsis Organistae, Maria(m) filia(m) q(uonda)m Mojsis Organistae*.²⁸ Trebalo bi stoga provjeriti je li Moyses bio samo orguljar, ili je djelovao i kao orguljaš. A možda ta dva razna naziva u ovim slučajevima imaju isto značenje?

I na kraju još jedan podatak u vezi s Moysesom. Don Miho Demović me upozorio da se u župnoj crkvi u Dobroti u Boki Kotorskoj nalaze orgulje, koje su vjerojatno rad Moyses de Moyses. U nemogućnosti da osobno provjerim radi li se uistinu o Moysesovim orguljama, obratio sam se apostolskom administratoru Kotorske biskupije mons. Graciji Ivanoviću, koji mi je u pismu od 7. svibnja 1975. odgovorio:

»... mogu Vas obavijestiti, da su orgulje u župskoj crkvi Sv. Eustahija u Dobroti, koje su već davno izvan uporabe, ostale još uvijek na koru. Nije-smo ih uklonili, kao što smo namjeravali, jer je baš veleč. Demović molio da ih se ne ukloni, dok se ne utvrdi točno njihova provinijencija. Ustanoviti, da li je njihov graditelj Moyses de Moyses, ni-jesmo u mogućnosti«.

Uz druga, zasad nerješena pitanja u vezi s Moysesom de Moyses, potrebno je provjeriti je li on uistinu graditelj dobrotskih orgulja i na taj način upotpuniti naše znanje o tom orguljaru, koji je, kako je vidljivo, duži niz godina djelovao u južno-hrvatskim stranama.

br. VI., studeni-prosinac 1919., str. 143.; isti: *Još nešto o orguljarima i orguljama u Bolu*, »Sv. Cecilija«, g. XVII., br. 4., srpanj-kolovoz 1923., str. 108.; O. Josip Soldo: *Samostan Sv. Lovre u Šibeniku*, »Kačić«, zbornik Franjevačke provincije Presv. Otkupitelja, g. I., Split, 1967., str. 49.; Ivan Žic-Rokov: *Podaci o orguljama katedralne i ostalom muzičkom životu u Krku u prošlosti (na temelju crkvenih arhiva)*, Arti musices, sv. 5., Zagreb, 1974., str. 98.; Cvito Fisković, navedeni rad, str. 727. i 758.

Osim u Hrvatskoj, Antun Ljudevit Moysè djelovao je u Italiji i u Sloveniji. Usporedi: Giuseppe Radole: *L'arte organaria in Istria*, Bologna (Padron), 1969., str. 141. i Renato Lunelli: *Studi e documenti di storia organaria Veneta*, Firenze (L. Olschki), 1973., str. 203. Srdačno zahvaljujem prof. Ladislavu Šabanu, koji me je upozorio na te podatke.

25. O. Antonin Zaninović, navedeni rad (2), str. 191.

26. Cvito Fisković, n. r., str. 721.

27. Isto, str. 750.

28. MV, knjiga I., str. 84. i 85.